

První seminář – Právo Evropské unie

Představení předmětu

2 semestry, přednášky a semináře

Vyučující: doc. Týč, dr. Křepelka, dr. Sehnálek

Podmínky zápočtů: _____

Povaha zkoušky: _____

Literatura: dostupná u nás v knihovně, české učebnice

- Dokumenty ke studiu Evrop. práva, Tichý a kol., Linde
- Učebnice práva ES pro ekonomy, Týč, Linde
- Evropské právo, kol. autorů, C.H.BECK
- Dokumenty ke studiu práva EU, Týč, MU Brno
- EU Law – CASE, Emmert, F., C.H.BECK
- 150 Leading CASE, European Law, Old Bailey Press
- atd.

Internet: <http://www.europa.eu.int>

<http://www.curia.eu.int>

Rozcvička

Vznik a vývoj ES

Vznik a vývoj EU

Pilířová struktura

Členové a členství v EU/ES

Právní prameny: primární a sekundární právo (1.pilíř proti 2.a.3)

Povaha práva ES/EU (zase rozlišení pilířů)

Povaha EU/ES: mezinárodní organizace (?), federace (?), nadnárodní organizace (resp. holding nadnárodních organizací)

Orgány ES/EU: zatím Parlament, Komise, Rada

Judikatura

Význam Evropského soudního dvora

Typy řízení u ESD

Označování judikatury ESD

Význam judikatury pro studium PEU

Precedenty nebo judikatura jako v právně vyspělých zemích? Teorie a praktický přístup v komunitě europeistů.

Obtíže se studiem judikatury obecně a v Česku

Sbírky judikatury papírové, na Internetu – <http://www.curia.eu.int>

Judikát Van Gend en Loos (Case -26/62) z 5.2.1963

NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v
Netherlands Inland Revenue Administration.

oblast – bezprostřední použitelnost a bezprostřední účinek primárního práva, čl. 25
str. 227 v Dokumentech

Nizozemí přistoupilo v roce 1959 k celní unii BeNeLux. Na základě toho došlo k přeřazení určitých druhů zboží do jiných kategorií pro účely zdanění. Tato skutečnost měla nepříznivý dopad na společnost Van Gend en Loos, která dovážela do Nizozemí ureaformaldehyd z Německa. Uvedená látka totiž byla jednou z přeřazených a clo se v jejím případě zvýšilo z 3% na 8%.

Společnost Van Gend en Loos soudně napadla zvýšení cel s tím, že se jedná o postup v rozporu s čl. 12 (25) SES, který stanovil:

„členské státy se mezi sebou vyhnou zavádění nových dovozních nebo vývozních cel nebo dávek s rovnocenným účinkem či zvyšování těch, která uplatňují ve svých vzájemných obchodních vztazích“.

Nizozemský správní soud (TARIEFCOMMISSIE) vnesl otázku dle čl. 177 SES k ESD, zda:

- má čl. 12 SES přímý účinek na území členského státu, tedy zda se jednotlivec může dovolat svého individuálního práva dle uvedeného článku.
- zda je zvýšení dovozního cla na 8% na zboží dovezené z Německa v rozporu s ustanovením čl. 12 SES nebo zda se jedná pouze o odůvodnitelnou změnu stávajícího předpisu, která sice čistě matematického hlediska znamená zvýšení, ale není zakázána čl. 12.

Kromě uvedených otázek se pokus odpovědět i na následující:

- Mají ES společenství zvláštní postavení mezi státy a mezinárodními organizacemi – Nizozemská vláda tvrdila, že SES je běžnou mezinárodní smlouvou - jaká je tedy povaha SES, jedná se o mezinárodní smlouvu stejného významu a účinku jako „běžné mezinárodní smlouvy“?
- v případě střetu komunitárního práva a předpisu vnitrostátního – který z nich má přednost. Je rozdíl, zda-li je „konfliktním“ předpisem obyčejný zákon nebo předpis vyšší právní síly.
- jaké podmínky musí být splněny, aby se norma práva ES, v daném případě čl. 12 SES, mohla mít přímý účinek.
- popiš ve zkratce vývoj hospodářské integrace Evropských společenství, smysl přechodných období a postupného rušení překážek volného pohybu zboží.

Judikát Ratti
(Case -148/78) z 5.4.1979

trestní řízení proti panu Tullimu Rattimu

oblast – bezprostřední účinek směrnice
strana 234 v Dokumentech

Evropská společenství přijala v roce 1973 směrnici 73/173 upravující klasifikaci, balení a označování nebezpečných preparátů a v roce 1977 směrnici 77/228 upravující klasifikaci a značení barev, rozpouštědel a obdobných produktů. Uvedené směrnice měly být implementovány do národních právních řádů nejpozději do 8.12.1974 resp. do 9.11.1979.

Nicméně Itálie ještě v roce 1978 ani jednu z uvedených směrnic neimplementovala. Z tohoto důvodu Italské úřady stále používaly starší Italské národní předpisy, které byly v mnoha ohledech přísnější než nová evropská úprava. Důsledkem neprovedení obou směrnic Italskou republikou byly rovněž obtíže, které vznikaly jednak při importech dotčeného zboží do Itálie, ale i při exportu Italské produkce na trhy dalších členských států.

Pan Tullio Ratti reprezentoval představenstvo Italské společnosti vyrábějící rozpouštědla a laky. Tato společnost exportovala podstatnou část své produkce, proto se rozhodl změnit způsob balení a označování svých produktů v souladu s oběma dotčenými směrnicemi, avšak v rozporu s platným italským právem. Italské úřady zareagovaly zahájením stíhání jeho osoby pro porušení vnitrostátního práva.

Milánský trestní soud, který se věcí zabýval vznesl mj. následující otázky k posouzení ESD.

- Jaké podmínky musí být splněny aby určité ustanovení mělo přímý účinek.
- Jsou uvedené směrnice bezprostředně použitelné, tj. zakládají práva přímo jednotlivcům?

Další otázky:

- může členský stát přijmout právní úpravu určité otázky v přísnější podobě než je předpokládána směrnicí? Pokud ano, za jakých podmínek?
- může skutečnost, že určitá směrnice byla provedena před jedním členským státem před vypršením lhůty k jejímu provedení, zakládat nějaké účinky ve vztahu k dalším členským státům?
- je možné, aby se jednotlivec dovolával v členském státě ustanovení směrnice, která ještě nebyla tímto státem provedena, ačkoliv ještě nevypršela lhůta k jejímu provedení?
- kdy se stát ocitá v prodlení s provedením určité směrnice?

K úvaze:

Směrnice - co říká SES (SEHS) o směrnici.

Směrnice jako nástroj harmonizace práva členských států.

Povinnost implementovat vyplývá ze SES (SEHS), porušení je porušení smlouvy.

Čeho se směrnice týkají? Vytváření podmínek pro skutečné fungování jednotného vnitřního (tehdy společného) trhu.
Připomenutí implementační doby: každá směrnice má dobu pro implementaci.

Judikát Paola Dori
(C-91/92) z 14.7.1994

oblast – bezprostřední účinek směrnice

učebnice EUL str. 90

Paola Dori uzavřela 19.1.1989 na milánském vlakovém nádraží smlouvu se společností Interdiffusion, na základě které se měla účastnit kurzů angličtiny. O 4 dny později, tedy 24.1.1989 od této smlouvy odstoupila, spoléhajíc se přitom na čl. 5 směrnice č. 85/577 o ochraně spotřebitele... Společnost Interdiffusion ji však odpověděla, že svou pohledávku z uvedené smlouvy již převedla na jinou společnost, konkrétně Recreb, která se zabývá vymáháním pohledávek. 30.6.1989 Recreb zažaloval paní Dori o zaplacení dlužné částky.

Paní Dori se tedy spoléhala na ustanovení směrnice 85/577, která spotřebiteli umožňovala odstoupit v krátké době od tzv. podomních obchodů. Itálie však v té době ještě nesplnila svou povinnost implementovat tuto směrnici do svého vnitrostátního práva.

otázky:

- jaký je rozdíl, z hlediska účinku mezi směrnicí a nařízením, kde je to právně upraveno? Je odůvodněné trvat na rozlišování mezi směrnicemi a nařízeními – proč?
- jaké podmínky musí být splněny, aby směrnici mohla mít přímý účinek?
- může vůbec neprovedená směrnice zakládat práva a povinnosti jednotlivcům?
- je možné, aby směrnice měla horizontální účinek?
- jaký vliv má existence evropského práva na soudní výklad práva vnitrostátního, jsou soudy povinny zohledňovat právo ES?
- v tomto sporu se jedna strana spoléhala na národní předpis, druhá na směrnici, která z těchto stran si zaslouží více ochrany? Může jednotlivec požadovat náhradu škody za to, že stát řádně a včas neprovedl směrnici do národního právního řádu?

Judikát Brasserie du Pecheur a Factortame III

(C-46/93 a C-48/93) z 5.3.1996

oblast – odpovědnost států za řádné a včasné neprovedení směrnice

v Dokumentech str. 373 a násl.

V tomto řízení byly spojeny dva původně zcela samostatné případy. V prvním z bylo pivovaru Brasserie du Pecheur se sídlem v Alsasku ve Francii znemožněno dovážet pivo do Německa.

Důvodem pro tento zákaz byla dva německé právní předpisy. V prvním z nich, tzv. zákoně o čistotě piva byl upraven způsob výroby piva a především jeho přípustné složení, zakázán tak byl prodej piva obsahujícího jiné než povolené látky jako chmel, slad, vodu a kvasnice.

Druhý předpis, tzv. zákon o potravinách, upravoval složení potravin, resp. v obecné rovině zakázal jakákoliv výslovně nepovolená aditiva.

Uvedené dva předpisy tak ve své podstatě zabránily dovozům piva do Německa z dalších členských států, pokud nebylo vyrobeno bez přísad s odůvodněním, že tato přísná úprava je nutná pro ochranu spotřebitele a jeho zdraví.

V druhém případě šlo o to, že Velká Británie přijala v roce 1986 dodatek, jímž se měnil zákon o britské námořní dopravě ve snaze zabránit využívání anglických rybářských kvót především španělskými rybáři. Na základě tohoto dodatku tak bylo zabráněno rybolovu lodím, které nebyly zaneseny do britského národního rejstříku rybářských lodí, přičemž podmínkou pro zapsání do tohoto rejstříku bylo mít sídlo na území Velké Británie.

Oba uvedené judikáty skončily rozhodnutím ESD, kterým byl shledán postup obou členských států v rozporu s právem ES.

Francouzský pivovar, kterému bylo od roku 1981 zapovězeno dovážet pivo nesplňující předepsané požadavky, vyčíslil škodu a žaloval Německo, podobně i další dotčené osoby zažalovaly Velkou Británii o náhradu škody. Spolkový soudní dvůr položil řadu předběžných otázek ohledně možnosti přiznat náhradu a ohledně jejího vyčíslování.

Německo v novém sporu argumentovalo, že náhradu škody za špatný úřední postup (legislativní pochybení) může stanovovat jen svými předpisy.

Otázky:

- uplatní se princip práva ES, podle něhož jsou členské státy povinny nahradit škodu, kterou utrpěl jednotlivec v důsledku porušení práva ES členským státem i tehdy, kdy porušení práva spočívá v tom, že není zákonné ustanovení přizpůsobeno právu ES?
- Jak se bude postupovat v případě náhrady škody – použijí se přiměřeně vnitrostátní předpisy upravující náhradu škody způsobenou jednotlivci státním orgánem porušením národního práva?
- A pokud ano, je možné aby náhrada škody byla omezena na případy úmyslného nebo nedbalostního protiprávního chování na

straně státního orgánu, který odpovídal za přizpůsobení legislativy právu ES?

- v jakém rozsahu by se měla utrpěná škoda hradit?
- lze omezit náhradu škody způsobené jednotlivcům jednáním státu resp. jeho orgánů pouze na náhradu škody vzniklé po vydání rozsudku ESD konstatujícího takové porušení?

Judikát Simmenthal II

(Case 106/77) z 9.3.1978

oblast – přednost komunitárního práva

Tento případ navazuje na předchozí spor mezi společností Simmenthal a italským finančním úřadem. Simmenthal dovezla do Itálie v roce 1973 francouzské hovězí. Toto hovězí bylo podrobena hygienické inspekci italskými úřady, za kterou musela společnost Simmenthal zaplatit částku ve výši 581 480 Lir. Společnost Simmenthal s postupem italských úřadů nesouhlasila s tím, že uvedené prohlídky omezují volný pohyb zboží. V reakci na to podala žalobu o vrácení, dle jejího názoru neoprávněně, zaplacených poplatků. Soud, který o věci rozhodoval, se obrátil z předběžnou otázkou na ESD, který rozhodl, že systematické hygienické prohlídky jsou překážkou pro volný pohyb zboží, a že poplatky vybírané za tyto prohlídky jsou dávkami s obdobným účinkem jako cla. Italský soud na základě to judikátu rozhodl ve prospěch společnosti Simmenthal, která tak měla nárok na vrácení již zaplacených poplatků. Finanční úřad (Amministrazione delle finanze dello stato) se však proti tomu rozsudku odvolal, neboť dle jeho názoru to byl pouze Italský ústavní soud, kdo má pravomoc prohlásit určitý právní akt za neplatný. Příklad se tak dostal opět k ESD.

otázky:

- v jakém vztahu je právo ES k právu členských států – je nadřazené či nikoliv?
- stávají se vnitrostátní předpisy, které jsou v rozporu s určitým předpisem ES automaticky neplatnými či zrušenými?
- jaká je pozice národních soudů – mají za povinnost respektovat právo ES i za cenu, že je v nesouladu s národním zákonodárstvím?
- definuj princip bezprostřední použitelnosti práva ES.

Shrnutí

Jaké nástroje prosazení mezinárodního práva mají mezinárodní organizace (OSN, WTO, RE): decentralizovaný výkon sankcí, politická revize sankcí státy, případy nemožnosti prosadit, svorníkem mezinárodního práva je reciprocita, vzájemná výhodnost.

V ES/EU – obligatorní jurisdikce, možnost odsoudit a následně pokutovat, narušení finančních toků mezi státy.

Oproti federacím nemožnost ostřejšího zásahu včetně ozbrojeného.

Jemnější mechanismy prosazování práva EU (zejména prvního pilíře).

Uznání přímého účinky pravidel komunitárního práva – judikatura se vyvíjí po 40 let, postupné rozšiřování přímého účinku, akceptace přednosti komunitárního práva. Zásada přímého účinku a přednosti komunitárního práva, zvláště s ohledem na způsob výkladu komunitárních předpisů (důraz na teleologickou metodu) se prosazovala opravdu velmi ztuhá.

Omezené možnosti pro jednotlivce: chybí přímá cesta od soudů vnitrostátních k soudům komunitárním.